

L'agenda política del desenvolupament energètic sostenible

Energy for sustainable development. A policy agenda

United Nations Development Programme. 2002

Disponible en: <http://www.undp.org/energy/publications/2002/2002a.htm>

Per **Eduardo Sánchez Jacob**

ISF-APD

Aquest llibre és una mostra més de l'excel·lent treball editorial i de divulgació que està duent a terme la divisió d'Energia i Medi Ambient del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), des que en 1992 la Cimera de Rio de Janeiro va popularitzar el concepte de desenvolupament sostenible. En aquest cas, el PNUD ha comptat amb la col·laboració de l'Institut d'Economia Industrial i Ambiental de la Universitat de Lund (IIIEE), Suècia, i de l'Internacional Energy Initiative (IEI), de Sudàfrica, que han ajudat a sintetitzar gran part dels debats i reflexions de les múltiples reunions internacionals dels últims anys.

Encara que estigui orientat als actors de les polítiques energètiques públiques, al llarg de tot el llibre s'insisteix en la necessitat crear capacitats en tots els àmbits relacionats amb l'energia - econòmic, polític, social, cultural o educatiu-, així com en la importància de la implicació de la societat en el seu conjunt; les Administracions i les empreses, però també la universitat, els especialistes, les ONG, en la mesura que són societat organitzada, i els mitjans de comunicació.

El desenvolupament energètic sostenible, és a dir, el desenvolupament de serveis energètics per als dos mil milions de persones que depenen de formes tradicionals d'energia, i per a les generacions futures, de forma ambientalment sana, segura, assequible, convenient, fiable i equitativa, és tècnicament possible, però no s'està fent, per la qual cosa és necessari canvis significatius en les polítiques energètiques. En aquest sentit, el llibre ofereix orientacions sobre com configurar polítiques públiques per a accelerar el creixement de sistemes energètics que siguin compatibles amb el desenvolupament sostenible.

Comença amb la revisió crítica del model energètic actual (basat en una síntesi del World Energy Assessment), que descriu en termes d'un domini dels combustibles fòssils, amb un constant creixement de la demanda que genera problemes de salut, accentua el canvi climàtic i l'inseguretat de subministrament. Tot això en un context de globalització creixent en què les empreses privades juguen cada dia un paper més destacat.

El segon capítol es dedica a analitzar com fer que el mercat funcioni millor, cridant l'atenció sobre el paper crític que juguen els Estats en la regulació de les activitats energètiques i, per tant, de les empreses privades que participen d'aquestes activitats. En els últims anys hi ha hagut reformes importants en el sector energètic en distints països, en el curs de les quals s'ha posat de manifest que l'important no és la privatització, sinó la introducció d'una competència que redueixi els costos i introdueixi principis de bona gestió, allí on no els hi hagi. En aquest sentit, és important que els monopolis públics no siguin substituïts per oligopolis privats.

En el tercer capítol s'aborden les polítiques elèctriques sostenibles. El model tradicional d'electrificació, basat en grans preses, centrals de carbó i nuclears, i llargues línies de transmissió d'alta tensió, afronta severos problemes financers i ambientals. No obstant, en els últims 15 anys, la situació està canviant. La liberalització del sector elèctric i la posada al punt de noves tecnologies estan alterant les prioritats d'inversió. La construcció d'instal·lacions tradicionals és percebuda pels inversors com d'alt risc i hi ha una tendència a la instal·lació de plantes de gas més pròximes als

L'agenda política del desenvolupament energètic sostenible

Eduardo Sánchez Jacob

consumidors, avançant cap a un esquema més descentralitzat. També van avançant altres tecnologies de generació a petita escala, com els cicles combinats, els aerogeneradors o els sistemes fotovoltaics. Tot això reclama noves tecnologies i ajustos institucionals.

El subministrament de tan sols 100 watts per *capita* (menys del 15% de la potència mitjana en països industrialitzats) per a les persones que encara no tenen accés a l'electricitat, pot suposar un canvi radical en la seva qualitat de vida. La forma habitual d'abordar la modernització energètica és passar dels combustibles fòssils als combustibles moderns i l'extensió de la xarxa elèctrica. No obstant, s'ha posat de manifest la necessitat d'aproximacions més innovadores que introdueixin les variables de l'eficiència energètica, els sistemes descentralitzats operats localment, o les fonts d'energia locals.

Els èxits en l'accés a l'energia per als pobres s'han degut més a la voluntat política i a apropiades polítiques públiques que a les forces del mercat. L'electrificació, encara que no sigui comercialment viable, ha de ser considerada en termes d'inversió social, amb retorns d'indirectes. Les inversions necessàries per a estendre l'electrificació són grans i és difícil que els Estats les puguin assumir de forma urgent, per la qual cosa és important mobilitzar recursos locals a través de noves modalitats de finançament com els préstecs, a través d'institucions de microcrèdit.

Els dos últims temes que recull esta agenda política són la innovació i el desenvolupament de capacitats. Perquè els països en desenvolupament puguin "saltar" directament a una tecnologia moderna, més **neta** i més eficient, és important utilitzar els múltiples mecanismes que estimulen l'assistència tècnica, de manera que el coneixement ja existent es posi en pràctica, s'estimuli l'aprenentatge i es comparteixi el coneixement en un clima d'innovació. El desenvolupament de capacitats, que pot ser entès com el procés de crear, mobilitzar, utilitzar, millorar i convertir habilitats, institucions i contextos per a aconseguir resultats socioeconòmics orientats al desenvolupament sostenible, s'ha de potenciar des de l'Administració, el sector privat i la societat civil. El desenvolupament de capacitats és un procés continu, per **la qual cosa** la cooperació al desenvolupament hauria d'anar desplaçant-se dels projectes a curt termini al suport a programes de llarg abast.